

Taryhy eserler: Zafarnama

Category: Edebiýaty öwreniș, Kitapcy
написано kitapcy | 22 января, 2025
Taryhy eserler: Zafarnama

TARYHY ESERLER

► "ZAFARNAMA"

Taryhda "Zafarnama" ady bilen Gündogar ýurtlarynda birnäçe kitaplar ýazylypdyr. Gelin olardan kabininiň adynyň we awtorynyň üstünde gysgajyk durup geçeliň.

Aslynda "Zafarnamalaryň" içinde iň meşhury Nyzameddin Şamynyň we Şerefeddin Yezdiniň ýazan kitaplarydyr. Olaryň ikisi-de beýik hökümdar Emir Teýmirleňiň ýörişlerini we ýeňişlerini beýan edýär.

"Zafar" – bu ýeňiş diýmekdir. "Zafarnama" bolsa, "Ýeňişler kitabı" ýa-da "Ýeňişnama" diýmekligi aňladýar.

■ Nyzameddin Abdylwasy Şamynyň "Zafarnamasy"

Emir Teýmirleňiň hut öz görkezmegi bilen Nyzameddin Abdylwasy Şamy tarapyndan 1404-nji ýylyň mart aýynda ýazylyp gutarylan (pars dilinde) bu taryhy kitap Teýmirleňiň ömrünü anyk beýan edýän gymmatly kitaplaryň biridir.

Kitap Teýmirleňiň ýeňişlerini, Hindistan, Bagdat, Erdebil ýörişlerini giňişleýin suratlandyrýar.

1405-nji ýylda Teýmirleňiň aradan çykmagy bilen kitabıň "Mejmua" atly jemleyji bölümünü 1411/12-nji ýylda onuň ogly Şahruhyň görkezmesi bilen köşk hronology Hafizu Abru ýazýar.

■ Şerefeddin Aly Yezdiniň "Zafarnamasy"

Şerefeddin Aly Yezdi tarapyndan Emir Teýmirleňiň ýörişlerinden we ýeňişlerinden söz açýan "Zafarnama" kitabı ilki pars dilinde, soňra Teýmirleňiň agtygynyň görkezmesi bilen (1425) türki dilinde ýazylýar.

■ Abdylla Hatefiniň "Zafarnamasy"

Gündogaryň beýik akyldary Abdyrahman Jamynyň aýal doganynyň ogly, şahyr Abdylla Hatefiniň (1454-1521) Emir Teýmirleňin ýörişlerine bagışlap ýazan 4.500 beýtli poetiki eseri. Bu esere başga "Teýmirlama" hem diýilýär.

■ Hafyz Tanyş al-Buharynyň "Zafarnamasy"

Şeýbanylar dinastiýasynyň wekili, Buhara hanlygynyň hany Abdylla II-niň Horezme, Deşti-Gypjaga, Horasana, Orta Aziá, Eýrana eden ýörişleri barada täjik (pars) dilinde ýazylan bu eser üç kitapdan ybaratdyr. Birinji kitabıny ady "Abdylanama", ikinji kitabıny ady "Şarafname-i şahi", üçünji kitabıny ady bolsa "Zafarnamadyr".

■ Hamidulla Mustawfynyň "Zafarnamasy"

Pars şahyry, taryhçy Hamidulla Mustawfy Kazwini (1288-1349) 75 müň beýtden ybarat "Zafarnama" poema-sene ýazgysynda Eýranyň İlhanly mongol häkimiyeti astyndaky döwürlerinden söz açýar. Kazwininiň özü-de İlhanly hökümdary Oljaýtunyň gullugunda bolupdyr.

■ Guru Gobind Singhiň "Zafarnamasy"

Hindistanda Muhammet Zahyruddin Babyryň guran beýik imperiýasyna garşıy söweşen sikh gurusy, mass halkynyň ýolbaşçysy, şahyr Guru Gobind Singhiň (1666-1708) musulman agalygyna garşıy alyp baran göreşlerini beýan edip ýazan eseri.

■ Diwan Amar Nathyň "Zafarnamasy"

Hindistanly şahyr Diwan Amar Nath tarapyndan 1837-nji ýylda pars dilinde ýazylan. Bu eserem hindi maharajasy Ranjit Singhiň (1780-1839) musulman agalygyna garşıy alyp baran göreşlerinden söz açýar.

■ Zyýa Paşanyň "Zafarnamasy"

XIX asyryň täze türk edebiýatynyň Namyk Kemal, Şinasy ýaly üç düýbuni tutujysynyň biri bolan Zyýa Paşanyň (1829-1880) Aly Paşany ýaňsa alyp, 1869-njy ýylда ýazan ironiki eseri.

Taýýarlan: © Has TÜRMEN.

Edebiýaty öwreniș